

INTBAU Romania
HISTORY, HERITAGE & REGENERATION
23-25 September 2007, Sibiu - Romania

Ref.Ns.

**ASOCIATIE NON-PROFIT PENTRU PROMOVAREA
ARTEI SI CULTURII TRADITIONALE DIN ROMANIA**

CF 18669351

Cont (IBAN) SV 70900914100-BRD Oranga si

BUCURESTI
Sector 6, Str. Ceahlau
nr.24, Bl.106, Ap.119
Tel.2200390/0721-634294
Email:dan@ghelase.com

MARILE PARCURI ALE BUCURESTIULUI OBIECTIVE DE PATRIMONIU NATIONAL SI EUROPEAN Contributii la refacerea identitatii lor, ca proiect de regenerare urbana

Preambul

Capitala Romaniei si locuitorii ei duc o lipsa acuta de spatii verzi, existentul fiind continuu agresat si depreciat.

Este necesara o schimbare in gandirea sociala si politica a edililor, politica administrarii bunului public, catre o pondere majora a folosirii resurselor parteneriatului public-privat si voluntariatului bine controlate de societatea civila!

Salba de lacuri a Bucurestilor de pe raul Colentina a fost realizata intre 1932-35 pe terenuri in majoritate donate, ca investitie si realizare a Uzinelor Comunale – lacurile, lucrarile hidrotehnice, parcurile din jur, stranduri si debarcadere cu barci!

Introducere

Parcurile constituie pentru orase elemente de regenerare, atat a mediului si sanatatii, dar si social prin agrement, relaxare si ca loc de intrunire a societatii urbane, ocazionand si functii de educatie si cultura.

In perioada interbelică, parcurile capitalei își câștigaseră un statut și o personalitate bine definite, în funcție de activitățile pe care le găzduiau cu preponderență. Majoritatea marilor parcuri au fost lansate între anii 1935-1940 în cadrul festivităților urbanistice “Luna Bucureștilor” (9 mai-9 iunie) – evenimente cu efecte majore asupra impulsivității turismului, generând implicit și o importantă creștere economică. Apoi, după ocuparea postbelică a țării activitățile care confereau identitate parcurilor Bucureștilor au scăzut în intensitate și frecvență, până la dispariția totală. Astfel, statutul parcurilor de reperi

distincte ale vieții sociale a capitalei s-a estompat și chiar șters din conștiința publică, cu efecte negative asupra atractivității și rolului lor.

Prezentare

Scopul lucrării este refacerea unui patrimoniu ce valorifică mediul natural, cuprinzând elemente culturale - opere de sculptură, arhitectură monumentală și sociale - loc de agrement și zonă verde a Bucureștiului.

Intenția inițiatorilor antebelici ai acestor parcuri a fost socială, atragerea populației către o sursă de sănătate, folositoare “trupului minții și sufletului” – după o deviză a epocii. Atracția susținută prin specificuri originale și distincte, promovează sportul prin lacurile împânzite de stranduri și baze de canotaj (Herastrau, Floreasca, Baneasa, Tei), știința-tehnica modernă și realizările naționale în domeniu (Parcul Carol prin pavilioane expoziționale și muzee), cultura prin galeriile, teatrele de vară și bibliotecile din Herastrau, dar mai ales agrementul colectiv, coagulant social, prin numeroasele manifestări de masă promovate: “Luna Bucureștiului”, concerte pe Insula Trandafirilor, demonstrații și concursuri sportive pe lacuri, chermize populare și petreceri în cochetele restaurante și cofetării de pe malurile lacurilor.

Marile parcuri ale Bucureștiului au fost proiectate și inițial de mari arhitecți străini, dar partea cea mai valoroasă din ultima perioadă de dezvoltare a fost exprimarea școlii românești de arhitectură și a unor mari sculptori români. Toate realizările acestora rămase până azi sunt obiecte de patrimoniu național, Parcul Herastrau și Muzeul Tehnic din Parcul Carol fiind de importanță și notorietate europeană, primul chiar principalul obiectiv turistic al Capitalei României.

Paradoxal, postbelic principiile proletcultiste și interesele comuniste de manipulare a maselor în desființarea identității naționale, a memoriei colective și a societății civile au condus la mari distrugerii din acest patrimoniu.

Distrugerii care, poate din alte motive se prelungesc și azi...

Parcuri și istoric

- Parcul Kisseleff – realizat în 1844, după crearea șoselei de către generalul P.Kisseleff în 1832, ca loc de promenadă, cuprinde Muzeele de Etnografie și Geologie, Bufetul Mincu și numeroase sculpturi monumentale

- Gradina Cismigiu – 1856, creație a peisagistului Carl Mayer din Berlin are specificul de parc englezesc, promenadă și lac cu barci

- Gradina Botanica – 1891, conține Inst.Botanic cu muzeu

- Parcul Cotroceni – 1893, împrejmuieste Palatul Cotroceni

- Parcul Carol - 1906 – Descriș în studiul de caz separat

- Gradina Icoanei și Parcul Ioanid –1875 + 1910, sunt două parcuri publice alăturate, în stil romantic francez, amintind Parcul Monceau din Paris.

- Parcul Herastrau (fost Național / Carol II / I.V.Stalin) 1936-1940 – Descriș separat

- Parcul Național (fost Vergului) – 1939 - Idem

- Parcul Tineretului – 1974 (prevăzut în sistematizarea din 1935). În prezent are specific mixt și este într-o avansată stare de neglijare.

- Parcuri de cartier de importanta locala: Bazilescu, Tei, Plumbuita, IOR, Titan, Drumul Taberei, Morii-Crangasi. Vor avea dezvoltari stimulate de exemplul reabilitarilor principale.

“Luna Bucurestilor”

Anual, între 1935-1940 primăvara în perioada 9 mai-9 iunie (cea mai plăcută perioadă climatică locală) s-a serbat "Luna Bucureștilor", suita de manifestari populare localizate în majoritate în Parcul Herăstrău (fost Național, fost Carol II, ulterior Parcul de Cultura si Odihna I.V.Stalin).

Ocazionand prezentarea de mari realizări urbanistice ale edililor Capitalei, încuraja puternic afluenta turistica nationala si internationala si atragand provincia si strainatatea spre Bucuresti, producand astfel importante venituri economiei si Primariei orasului.

Marele succes a stimulat replici in marile orase ale tarii: “Luna Brailei”, “Luna Galatiului”, “Luna Iasilor”, Luna Craiovei”...

De subliniat caracterul popular al sarbatorilor, cand in afara unor mari evenimente culturale se organizau concursuri sportive, artistice, sociale (cea mai numeroasa familie sau cel mai batran localnic), chiar comerciale de reduceri de preturi, demonstratii superlative: cea mai mare orchestra - pe Insula Trandafirilor, zboruri cu hidroavioane, experiente cu laser sau televiziune...

Parcul Carol

A fost infiintat in 1906 prin asanarea unei zone mlastinoase din jurul unor izvoare si crearea unui lac natural, gazduind la inaugurare o mare expozitie a realizarilor Romaniei.

Complex reproiectat si refacut, a fost inaugurat la “Luna Bucurestilor” – 1935.

Realizare cu totul remarcabila in epoca a constituit un obiectiv de valoare exceptionala prin:

- Cea mai frumoasa perspectiva din Bucuresti – o colina incununata de splendida cladire a Palatului Artelor (ulterior Muzeul Militar) si flacara vesnica a Mormantului Eroului Necunoscut.

- Cel mai spectaculos grup monumental – Fantana Ministerului de Domenii cu Grota cu Cascada, grupul statuar Gigantii si Frumoasa Adormita de Dm.Paciurea

Cea mai frumoasa fantana din Bucuresti – Zodiacul de arh.O.Doicescu si sculptor Mac Constantinescu

- Un numar de pavilioane de expozitii cu profil realizari nationale in stil specific romanesc – cula olteneasca, dintre care remarcabil Muzeul Tehnic cu exponate de patrimoniu universal, cel mai important din sud-estul Europei.

- Parc englezesc luxuriant cu lac de agrement cu pesti exotici si tobogan cu apa – element de pionierat in epoca.

- Numeroase elemente romantice ca moschee cu minaret, Turnul lui Tepes, Arenele Romane si fantani monumentale cu izvoare naturale.

- Pod de promenada construit de celebrul inventator Gogu Constantinescu (parintele sonicitatii) – primul din beton armat din tara.

In prezent toate pavilioanele si grupul statuar au fost distruse sub comunism, Muzeul Tehnic este mutat intr-o fosta cladire a UCB (Uzinele Comunale Bucuresti) si

este drastic redus, parcul reprofilat pentru festivitati comuniste cu o mare esplanada, lac cu cuva betonata si vegetatie rarita pentru supraveghere...

A supravietuit si Turnul lui Tepes, dar ascuns prin perdea de vegetatie si scos din circuitul parcului...

Parcul Herastrau

Este de fapt un mare complex de parcuri situat in jurul Lacului Herastrau, constituind principala zona verde, de agrement si obiectiv turistic al Capitalei Romaniei. Prin marime, specific local, complexitate, frumusetea si armonia peisajului este comparabil celebrelor parcuri ale lumii.

Relationand pe plan european, se pare ca a avut ca model salbele de lacuri din Germania – Berlin si Schwerin, adaptate sporturilor nautice, complectate cu gradini englezesti si pavilioane ca la Potsdam sau Bruxelles.

Are subdiviziuni componente Parcul Herastrau-Expoflora – zona reprezentativa, Muzeul Satului, Parcul Herastrau-Kisseleff, Parcul Herastrau-Nord si Parcul Bordei, fiind teoretic obiect al Patrimoniului National.

Geneza lui porneste de la hotararea Regelui Carol I de modernizare a vietii locuitorilor Capitalei prin crearea unei mari zone verzi de agrement din asanarea vaii mlastinoase a raului Colentina. Si care a emis Legea din 21 aprilie 1912, de creare a Parcului National, donand cea mai mare parte a terenului, din Domeniile Regale.

Iar proiectele ing.N.Caranfil – de creare a salbei de lacuri si ale arh.O.Doicescu – sef proiect parcuri si constructii au realizat o capodopera.

Lansat in etape intre 1936-1939, in cadrul “Lunii Bucurestilor” Parcul Herastrau, dar si cartierul invecinat (lotizarea Blank / UCB / Bordei) de locuinte ieftine pentru cadrele medii ale constructorului – UCB au fost omologate ulterior ca Monumente de Patrimoniul National.

Conceput ca importanta contributie pentru sanatatea si dezvoltarea armonioasa moderna a populatiei, malurile Lacului Herastrau, dar si al limitrofelor – Baneasa si Floreasca erau un sir continuu de stranduri si baze nautice.

Expresie a perioadei de maxima inflorire ale artelor si arhitecturii specifice din Romania, la el au contribuit marii arhitecti – Doicescu, Creanga, Jojea, Gr.Ionescu, Fonescu si sculptorii – Baraschi, Jalea, Medrea... Arcul de Triumf, Aleea Cariatidelor si numeroase alte capodopere sculpturale, pavilioane de expozitii, teatre de vara, biblioteci-terasa si cochete restaurante inteligent integrate in peisaj.

Azi toate aceste capodopere si cluburi nautice au cazut victima prolet-cultismului, lacul este poluat la extrem, peisajul violentat de carciumi neautorizate, sculpturile inlocuite de busturi kitsch, de serie, in hatisuri putand fi regasite sculpturi de patrimoniu...

Parcul National

Este exemplul extrem de mistificare a realizarii antebelice.

Realizat in 1939 ca Parcul Vergului, era o compensatie a livezii defrisate la constructia modernului cartier muncitoresc Vatra Luminoasa de locuinte ieftine cu credit, edificat intre 1938-1944 (la standardul de azi – vile rezidentiale).

Dotat cu Arena-teatru de vara – Regele Ferdinand (ca toate celelalte teatre de vara – realizari antebelice, populare), avea prevazuta extinderea ca parc sportiv olimpic prelungit cu dotarile nautice spre Lacul Fundeni.

In perioada stalinista a fost rebotezat Parcul 23 August – ctitorie comunista, o parte din obiectivele sportive fiind materializate in 1953.

In prezent cu multe obiective dezafectate si in ruina...

Note pentru prezent

Desi in '89 a fost o schimbare, iar azi suntem deja in Uniunea Europeana, forurile oficiale responsabile nu manifesta inca in problema parcurilor vre-o atentie preluarii experientei inaintasilor sau a conceptiilor europene, in special pe linia regenerarii urbane. Cu exceptia catorva scuaruri cu jocuri pentru copii....

Un continuu neprofesionalism se manifesta in acceptarea invadarii zonelor centrale ale parcurilor cu localuri ce comercializeaza bauturi alcoolice, in autorizarea unor constructii care violenteaza peisajul sau in adaugarea unor obiective de evident prost gust.

Si in acest domeniu, in generalitatea problemelor Patrimoniului Capitalei si ale Patrimoniului National din toata tara apare necesitatea imperioasa a infiintarii unei agentii de supervizare a dezvoltarilor urbane. Pusa sub egida Academiei, care are ca functie esentiala protejarea si cultivarea patrimoniului intelectual al Romaniei, ar trebui sa cuprinda specialisti in arhitectura, sociologie si istorie, dar mai ales reprezentanti ai societatii civile din comunitatile locale.

Iar un principiu ce trebuie impus edililor este folosirea majora a parteneriatului public-privat in supravegherea gestionarii banului obstesc si a calitatii lucrarilor efectuate, prin voluntariat si sponsorizari...

Exemplul metodei

Asociatia ARTRAD pe linia principiilor enuntate a elaborat **“Proiectul de reabilitare a Parcului Herastrau-Expoflora pe valenta culturala si serbare a Lunii Bucurestilor”**. Se au in vedere construirea de pavilioane de expozitii si galerii de arta ale asociatiilor de creatie si invatamantului artistic, refacerea bibliotecilor-terasa pt tineret, a gradinilor-teatru si cinematograf, infrumusetarea cu statui si grupuri monumentale – partial prin reconstituire si reamplasarea unora dezafectate.

Resursa o constituie parteneriatul public-privat dintre Primaria Bucuresti (proprietara) si uniunile de creatie, sponsorizari din partea centrelor culturale straine si a marilor companii, voluntariatul studentesc (vezi echipele studentesti antebelice).

Depus la Primaria Capitalei in august 2003, a fost apreciat neoficial, unele din obiectivele lui fiind materializate.

Aprecierea s-a concretizat si in solicitarea de propuneri similare si pentru celelalte mari parcuri ale Bucurestiului.

Considerand proiectul mentionat doar ca un pivot al refacerilor generale pe individualitati distincte se au in vedere, pentru viitor:

- Reabilitarea Parcului Carol ca parc Muzeu Tehnico-Stiintific in aer liber – obiectiv sustinut si de AGIR (As.Gen.a Inginerilor din Romania) – considerand muzeul existent, dar si Fabrica Electrica Filaret + Observatorul Astronomic + Gara Filaret, obiecte de Patrimoniu National de Istorie Industriala situate limitrof.

- Reabilitarea Parcului Tineretului ca Parc Rustic = Gradina romantica engleza
sec.XIX = Parc rusesc, cu specific de picnic in spatiu verde si vital pentru locuitorii
cartierelor de blocuri din zonele invecinate – in special din Berceni.

- Reabilitarea Parcului Kisseleff ca Parc cu Sculpturi si Lapidarii – O latura a soselei
cu obiective clasice, a doua dedicata modernului si montajelor avangardiste.

ing. Dan GHELASE – preşedinte ARTRAD